

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه عصمتیه شهرستان سمنان

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان:

نقش صبر و رضا در آزمون الهی

استاد راهنما:

سرکار خانم فاطمه شکری

استاد داور:

حجه الاسلام والمسلمین حاج آقا کلایری

پژوهشگر:

ریحانه سعدالدین

تابستان 1394

تحمیدیه:

«الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین»

پاس و ستایش خدای عزوجل را،

پروردگاری که خویشتن را به ما شناساند و

درهای علم را بر ما گشود و عمری و فرصتی عطا فرمودت

تا بدان بنده‌ی ضعیف خود را بیازماید.

تقدیم بہ:

«روح بلند و ملکوتی امام خمینی (رحمہ اللہ علیہ)

و شہدای 8 سال دفاع مقدس»

تقدیر و شکر:

از استاد گرامیم سرکار خانم شکری بسیار سپاسگزارم بخاطر یاریها و راهنماییهای بی چشداشت ایشان که بسیاری از سختیها را برایم آسان نمودند.

و در آخر تقدیر و شکر

از همسرم اسطوره‌ی زندگیم،

پناه محبتیم و امید بودم.

در خصوص نقش اساسی صبر در آزمایش الهی آیات قرآن به چند دسته تقسیم میشود از جمله: 1. صبر در برابر اموال و انفس که نوعی آزمایش است و در آیه 155 سوره بقره به آن اشاره شده: «وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ» (و البته شما را به سختی ها بیازماییم چون ترس و گرسنگی و نقصان اموال و نفوس و آفات زراعت بیازماییم و بشارت و مژده ی آسایش از آن سختیها صابران راست)

2. بشارت خدا به صابران در آزمون الهی که در قرآن آمده: «وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاغِبُونَ»

این جمله با صراحت می گوید: رمز پیروزی در این راه- امتحان الهی اعم از نیک و شر- صبر و پایداری است و به همین دلیل بشارت پیروزی را تنها به صابران و افراد با استقامت می دهد.

3. پاداش صابران در آزمون الهی: در نتیجه ی امتحانات الهی، گروهی مردود می شوند و گروهی از عهده ی آن برآمده و به نتیجه ی اعمالشان می رسند.

زید شحام می گوید: که امام صادق (علیه السلام) فرمود:

«إِنَّ عَظِيمَ الْأَجْرِ لَمَعَ عَظِيمِ الْبَلَاءِ وَ مَا أَحَبَّ اللَّهُ قَوْمًا إِلَّا إِبْتَلَاهُمْ؛

راستی پاداش بزرگ با بلای بزرگ است و خدا قومی را دوست ندارد، جز اینکه آنها را گرفتار کند.»

4. مقام اهل توحید به صابران در آزمون الهی: صبر بر بلاها می تواند یکی از مراحل رهروان دین و از مقامات اهل توحید باشد، به واسطه ی آن بنده در صف مقربان درگاه الهی وارد می شود و به جواز پروردگار واصل می گردد و خداوند بیشتر درجات را به صابران و رهروان این راه داده است.

3-2- آثار صبر: از مهمترین آثار و نقشی که صبر میتواند در زندگی انسانها ایفا کند می توان به نقش دنیوی و اخروی آن اشاره کرد:

الف) از جمله نقش های دنیوی صبر می توان به این موارد اشاره کرد: دستیابی به مقام رضا و محبت، به دست آوردن آخرت، توجه و اتکاء بیشتر، رسیدن به کمالات، ارتیاض و تربیت نفس، زیاد شدن اجر و پاداش، بروز خصلت های نیک و پنهان، قوت دهی دل و جسم، پیدایش روح شکست ناپذیری و پایداری و پیروزی.

ب) از جمله نقشه ای اخروی صبر که در قرآن ذکر شده است به این شرح است: پاداش الهی، پاداش برتر از عمل، قصرهای بهشتی، سلام و سرای آخرت، سایه لطف خدای سبحان، دوستی خدای سبحان، پاداش نیکو، پاداش کامل.

3-3- رابطه رضا و آزمون الهی: یکی دیگر از راههای موفقیت در آزمون الهی تسلیم و رضا در مقابل فرمان الهی است حال می‌خواهیم ببینیم که رابطه‌ی رضا و آزمون الهی چگونه است؟!

در شریعت مقدس اسلام همانطور که از اسمش پیداست، دین تسلیم و رضا در برابر خواست خدای متعال است و هدف همه‌ی پیامبران الهی نیز این بوده که جامعه‌ی بشری را در برابر فرمان خدا تسلیم کرده و به قضا و قدرش راضی نماید.

مقام رضا افضل مقامات دین و اشرف منازل مقربین است چون خدا بنده‌ای را که دوست دارد او را در دنیا مبتلا می‌گرداند پس اگر صبر کرد او را بر می‌گزیند و اگر راضی و خشنود شود او را به مرتبه‌ی اصفیا می‌رساند.

3-4- آثار رضا

از مهمترین آثار و نقشی که رضا میتواند در زندگی انسانها ایفا کند می‌توان به نقش دنیوی و اخروی آن اشاره کرد:

الف) از جمله مواردی که آثار دنیوی رضا را در پی دارد عبارت است از: آرامش روحی، رفع اندوه و افسردگی، احساس غنای روحی، ترک زیاده خواهی و رضایت از جایگاه خود.

ب) و مواردی که نقش اخروی رضا را در پی دارد به این شرح است: نزدیکی به خدا، پاداش الهی، آسودگی آخرت، استجاب دعا.

نتیجه گیری

خداوند هر فردی را به وسیله‌ی خاصی که متناسب با اوضاع روحی، اجتماعی و فردی اوست آزمایش می‌کند.

ابتلائات و حوادث ناگوار و شدائد در زندگی برای تربیت و پیشرفت خود انسان بوده، سبب رشد و مقاومت انسان می‌گردد.

رشد و کمال، رسیدن به قلّه‌های تکامل، شکوفا شدن استعدادهای درونی انسان، بیداری از خواب غفلت و در نهایت جلب رضایت خداوند از طریق تضرّع و انابه از جمله پیامدهای قابل توجه امتحان الهی است

پی نوشت ها:

1. حسن، عمید، فرهنگ فارسی عمید، ناشر راه راشد، چاپ اول، 1389، ص 722.
2. علی اکبر قرشی، قاموس قرآن ترجمه مرتضی آخوندی، ج 4، چ 12، تهران، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، 1387، ص 817.
3. علی اکبر قرشی، قاموس قرآن همان، ص 571.
4. احمد، نراقی، معراج السعاده، انتشارات آدینه ی سبز، چاپ سوم، 1390، ص 651.
5. مهدی، نراقی، علم اخلاق اسلامی، ترجمه جامع السعادات، ترجمه سید جلال الدین مجتبوی، ج 3، انتشارات حکمت، 1381، ص 253.
6. سوره بقره (2) آیه 153.
7. سوره بلد (90) آیه 17.
8. سوره فرقان (25) آیه 75.
9. مرتضی، مطهری، اخلاق اسلامی، چ دوم، تهران، صدرا، 1390.
10. سمیع ا...، مردان، مقاله ای در باب تسلیم و رضا. «، نطنز، ناشر: حجه الإسلام والمسلمین سمیع الله مردان، 1390.
11. مهدی، نراقی، همان، ص 25.
12. مائده (5) آیه 122؛ سوره انبیاء (9) آیه 101؛ سوره مجادله (58) آیه 22؛ سوره بینه (98) آیه 8.
13. احمد، نراقی، همان، ص 656-658.
14. حسین، شفقانی، امتحان عامل تکامل، انتشارات سلسال، بی تا، ص 19.
15. مجتبی، بیگلری، ابتلاء از دیدگاه قرآن و سنت، تهران، انتشارات رمز، 1380، ص 7.
16. مجتبی، بیگلری، همان، ص 7.
17. جعفر، سبحانی، منشور جاوید، ج 1، اصفهان، انتشارات توحید، چاپ فرهنگ، 1360 ص 342.
18. ناصر، مکارم شیرازی و جمعی از نویسندگان، تفسیر نمونه، ج 16، چ 26، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، 1386 ص 204.
19. محمد، دشتی، نهج البلاغه، چاپ دوم، انتشارات لاهیجی، 1380، خطبه 183، ص 263، 387، 357.

- 20.سوره كهف(18)،آيه 7.
- 21.سوره انسان(76)،آيه 2.
- 22.سوره تغابن(64)،آيه 15.
- 23.سوره محمد(47)،آيه 4.
- 24.محمد بن يعقوب،كليني،اصول كافي،(ط- الاسلاميه)، چ دوم، انتشارات جهان آرا،1387، باب الشده البلاء المؤمن، ج 2،ص7،253.
- 25.ابوالقاسم، پاينده،نهج الفصاحه، ، چ 7، انتشارات خاتم الانبياء، 1388، حديث 130،ص31.
- 26.سوره طه(20)آيه 85.
- 27.سوره فجر(89)،آيه 15.
- 28.سوره نمل(27)،آيه 40.
- 29.پايان نامه خانم نوي.
- 30.سوره بقره(2)،آيه 155.
- 31.سوره بقره(2)،آيه 155-156.
- 32.سيدابراهيم،حسيني ليلاي،، آمال الواعظين، ج3، چ اول، بي جا، انتشارات احقاف، 1389،ص336.
- 33.محمد رحيم،نوري،مباني اخلاق اسلامي،، چاپ دوم، تهران،خورشيد باران،1387،ص350.
- 34.احمد، نراقي،همان،ص707-708.
- 35.محمدباقر،مجلسي،بحار الانوار،ج68-71،چسوم،تهران:دارالكتب السلاميه،1374،ص951.
- 36.لوط بن يحيى بن سعيد بن مخنف،مقتل الحسين، ترجمه حسين غفاري، انتشارات حوزه علميه قم، 1389،ص128.